

TERROR I TERRORYZM

PODSTAWOWE INFORMACJE

Terror (łac. *terror* – strach, trwoga, przerażenie) to stosowanie przemocy okrucieństwa i gwałtu w celu zastraszenia jednostek lub grup.

Terroryzm to metodyczne używanie terroru; grupa określana jest jako terrorystyczna, jeśli stosuje terror, grozi jego użyciem bądź pochwała jego stosowanie.

Celem akcji terrorystycznych jest wywieranie presji na ośrodki władzy poprzez zastraszanie społeczeństwa.

Cel bliższy to wywoływanie grozy i strachu (dlatego każda akcja terrorystyczna musi być nagłośniona, terroryści chętnie działają w światłach kamer, okrucieństwo jest dla nich środkiem pokazania własnej siły i bezwzględności).

Cel dalszy – osiągnięcie własnych celów.

W zależności od dalszych celów wyróżniamy terroryzm:

- **polityczny** – przejęcie władzy, zmiana systemu politycznego, uzyskanie niepodległości, oderwanie części terytorium jakiegoś państwa, uwolnienie innych terrorystów,
- **ideologiczny** – pokazanie determinacji w niszczeniu wroga, zawładnięcie społeczeństwem i skupienie go wokół agresywnej ideologii (np. „święta wojna” fundamentalistów islamskich przeciw „zgniłemu Zachodowi”),
- **kryminalny** – zdobycie samodzielnego obszaru władania; taki terror stosują mafie i grupy przestępcze, które chcą wyeliminować „konkurencję”, zastraszyć społeczność i poddać swym wpływom lokalną władzę i policję.

Metody finansowania grup terrorystycznych:

- przeprowadzanie odrębnych akcji w celu zdobycia pieniędzy na własną działalność (np. rabunek pieniędzy z banku),
- stawianie żądań materialnych „przy okazji” właściwej działalności np. porwania dla okupu,
- zmuszanie do płacenia haraczu,
- „nakłanianie” i szantażowanie biznesmenów,
- udział firm o przestępczym rodowodzie w normalnym życiu gospodarczym (tzw. „pranie brudnych pieniędzy”, czyli wprowadzanie do legalnego obiegu środków pieniężnych pochodzących z przestępstwa).

Z HISTORII TERRORU NA ŚWIECIE

XI w. Persja

Asasyni – sekta islamskich szyitów – miała swą siedzibę w perskiej twierdzy Alamut, ich przywódca Hasan ibn Sabbah, głosił potrzebę walki na śmierć i życie o czystość islamu; Stosował skrytobójcze metody wobec wrogów, dyscyplinę wśród własnych żołnierzy utrzymywał terrorem, wyruszającym na akcje samobójcze podawał haszysz.

XVIII w. Francja

„Wielki terror” (*Grande Terreur*) Rewolucji Francuskiej rozpoczął się w marcu 1793 r. po egzekucji króla Ludwika XVI (21 stycznia); rewolucyjny rząd, powołał Trybunał Rewolucyjny,

przed którym sądzono „wrogów państwa”. Komitet Ocalenia Publicznego doprowadził do egzekucji co najmniej 12 tysięcy więźniów politycznych; zgilotynowano m.in. królową Marię Antoninę. Terror nasilił się kiedy władze przejął jakobin Maksymilian Robespierre. Kazał on ściąć w kwietniu 1794 r. innego przywódcę rewolucji Dantona, a sam w lipcu 1794 r. został zgilotynowany bez sądu.

XX w. – terror nazistowski w Niemczech

Dojście do władzy Adolfa Hitlera w 1933 r. oraz „noc długich noży” (wymordowanie przeciwników Hitlera w nocy z 29 na 30 czerwca 1934 r.) rozpoczęły ekspansję narodowego socjalizmu, która doprowadziła do wybuchu II wojny światowej, wprowadzenia rządów terroru w krajach podbitych, do eksterminacji Żydów (holocaust) i Cyganów oraz ludobójstwa Słowian.

XX w. – terror komunistyczny w Związku Radzieckim i Chinach

Rewolucja Październikowa w Rosji w 1917 r. i władza komunistyczna kierowana przez Lenina, Stalina ich następców doprowadziła najpierw w Rosji, a potem w krajach jej podległych i w 1949 r. w Chinach do stworzenia państw terroru. Liczbę ofiar systemu komunistycznego w samej Rosji w latach 1917–1991 szacuje się na 20 mln osób (w tym od 4 do 10 mln ofiar „wielkiego głodu” na Ukrainie podczas kolektywizacji w latach 1932–1933, ale także latach 1921–1923 oraz 1946–1947). Liczbę ofiar komunizmu w Chinach szacuje się na 60–65 mln osób. Całkowita liczba ofiar komunizmu to ok. 100 milionów osób.

TERRORYZM WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

Al-Kaida (albo Al-Qaeda, po arabsku – *baza*) – najbardziej znana organizacja terrorystyczna założona w 1988 r. przez Osamę bin Ladena, saudyjskiego miliardera. Początkowo wspierała zbrojnie ugrupowania walczące z armią radziecką w Afganistanie (w tamtym czasie korzystała z wsparcia USA, Arabii Saudyjskiej i Pakistanu), obecnie jej działalność jest skierowana przeciwko wpływom Stanów Zjednoczonych i Izraela w państwach islamskich. Ma niejasną strukturę, posiada kilka tysięcy członków działających także w krajach Zachodu. Jej siedziba znajdowała się najpierw w Pakistanie, potem w Sudanie, a od 1996 r. mieści się w Afganistanie. Organizacja jest odpowiedzialna za zamach z 11 września 2001 r. na World Trade Center i Pentagon.

BLISKI WSCHÓD

W połowie XX w. działały w ówczesnej Palestynie syjonistyczne organizacje zbrojne dążące do utworzenia państwa Izrael, jedną z nich była organizacja *Lahomei Herut Izrael* (*Bojownicy o wolność Izraela*) stosująca metody terrorystyczne. Powstanie państwa Izrael w 1948 r. spowodowało negatywne reakcje wśród państw arabskich. Konflikt zaostrzył się w wyniku wojny sześciodniowej w 1967 r. kiedy to wojska izraelskie zajęły półwysep Synaj, Zachodni Brzeg Jordanu, część Jerozolimy i syryjskie wzgórza Golan oraz wojny Jom Kippur z 1973 r. (Izrael odparł wówczas atak wojsk Egiptu, Syrii i Jordanii), a także dwu powstań palestyńskich: I *intifady* na ziemiach okupowanych przez Izrael w latach 1987–1993 oraz II *intifady* (od września 2000 r.). Konflikty te sprowokowały powstanie wielu organizacji terrorystycznych kierujących swe akcje przeciwko Żydom. Najważniejszymi wśród nich są:

Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny – najstarsza palestyńska organizacja polityczno-militarna założona w 1967 r., związana z Syrią; pozostawała w opozycji do Jasira Arafata; łączy ideologię marksistowsko-leninowską z arabskim nacjonalizmem. Jej członkowie zastrzelili w 2001 r. izraelskiego ministra turystyki, co stało się bezpośrednią

przyczyną izraelskiej akcji „Obronna Tarcza” na początku 2002 r.; członkiem tej organizacji był jeden z największych terrorystów świata, Wenezuelczyk Ilich Ramirez Sánchez („Carlos”).

Islamski Ruch Oporu – Hamas – radykalna islamska organizacja skierowana przeciw Izraelowi; jej przywódcy głoszą, że zniszczenie Izraela jest religijnym obowiązkiem każdego muzułmanina; jest związana z organizacją religijną Bractwo Muzułmańskie.

Hezbollah (*Partia Boga*) – libańska partia polityczna utworzona przez islamskich szyitów w 1982 r., od początku swej działalności wspierana przez Iran; w latach 80. zorganizowała ataki na amerykańskie bazy wojskowe i ambasadę amerykańską w Libanie.

Brygady Męczennika Jasera Arafata – milicja palestyńska; jej dawna nazwa to Brygady Męczenników Al-Aksy (od nazwy meczetu w Jerozolimie). Początkowo grupa atakowała jedynie izraelskich żołnierzy i osadników na Zachodnim Brzegu i w Strefie Gazy, potem także osoby cywilne.

Kach oraz **Kahane Chai** – nielegalnie działające w Izraelu organizacje terrorystyczne wzywające do oczyszczenia Izraela z Arabów; zastraszają Palestyńczyków, organizują protesty przeciw izraelskiemu rządowi.

EUROPA

Grupy terrorystyczne działały w latach 70. 80. i 90. XX w. w Niemczech, Włoszech, w Irlandii i w Hiszpanii.

Niemcy

Frakcja Czerwonej Armii (niemiecki skrót RAF – *Rote Armee Fraktion*) – była to organizacja lewacka działająca w Niemczech w latach 70. XX wieku.

Jej przywódcami byli Andreas Baader i Ulrika Meinhof i dlatego nazywana była także „grupą Baader-Meinhof”. Współpracowała z terrorystami palestyńskimi.

Jest odpowiedzialna m.in. za zamordowanie prokuratora generalnego RFN Siegfrieda Bubacka (1977 r.), Hannsa-Martina Schleyeraniemieckiego polityka z partii CDU, szefa koncernu zbrojeniowego Ernesta Zimmermana i prezesa Deutsche Banku Alfreda Herrhausena.

Włochy

Czerwone Brygady (wł. *Brigate Rosse*) – lewicowe włoskie ugrupowanie utworzone w 1970 r. m.in. przez Renato Curcio. Najgłośniejszą akcją Czerwonych Brygad było w 1978 r. porwanie i zamordowanie po dwóch miesiącach przetrzymywania byłego chadeckiego premiera Włoch Aldo Moro. Organizacja ta dokonała także nieudanego porwania amerykańskiego generała Jamesa Doziera, uwolnionego przez policję i amerykańską jednostkę *Delta Force*. Czerwone Brygady zostały rozbite w wyniku licznych aresztowań i w połowie lat 80. XX w. zakończyły działalność.

Irlandia

Irlandzka Armia Republikańska (ang. *Irish Republican Army* – IRA) – organizacja zbrojna walcząca o przyłączenie Irlandii Północnej do Republiki Irlandii, założona w 1916 r. W latach 70., 80 i 90. XX w. podjęła działalność terrorystyczną: dokonywała politycznych zabójstw, zamachów bombowych skierowanych przeciw brytyjskiej władzy, walczyła także z protestanckimi organizacjami zbrojnymi. W 2005 r. ogłosiła rezygnację z walki zbrojnej.

Hiszpania

ETA – baskijska organizacja walcząca o niepodległość Kraju Basków (Baskonii) założona przez radykalnych działaczy Nacjonalistycznej Partii Basków. Działa w Hiszpanii i na pograniczu Francji. Organizowała zamachy bombowe, w wyniku których zginęło ponad 800 osób. W 1998 r. ogłosiła zawieszenie broni, a marcu 2006 r. jej przywódcy podjęli decyzję o ostatecznym zaprzestaniu walki zbrojnej.

INNE ORGANIZACJE TERRORYSTYCZNE

Algieria i Francja

Organizacja Tajnej Armii (OAS) – zwalczała niepodległość uzyskaną przez Algierię w latach 60 XX w.

Peru

Świetlisty Szlak – organizacja odwołująca się do doktryny maoistowskiej, założona przez profesora filozofii Abimaela Guzman, sama określała siebie jako Komunistyczną Partię Peru. W Peru działa także Ruch Rewolucyjny im. Tupaca Amaru odwołujący się do ideologii marksistowskiej.

„Szwadrony śmierci” – działające w Ameryce Południowej (w Brazylii, Kolumbii, Salwadorze i Gwatemali) paramilitarne grupy zajmujące się „oczyszczaniem społeczeństwa” z jednostek przestępczych; działały nielegalnie, ale niekiedy za cichym przyzwoleniem władz. W Brazylii dokonywały zabójstw „dzieci ulicy”.

Filipiny

Abu Sajef – islamska organizacja działająca na Filipinach, dokonuje głównie porwań dla okupu, morduje także chrześcijańskich misjonarzy, a także ludność cywilną; prawdopodobnie jest powiązana z Al-Kaidą.

Sri Lanka

Tamilskie Tygrysy (Tygrysy Wyzwolenia Tamilskiego Ilamu – organizacja walcząca o przejęcie kontroli nad północną częścią Sri Lanki; w 1993 r. zamordowała prezydenta kraju; zajmuje się także przemytem narkotyków.

WAŻNIEJSZE AKCJE TERRORYSTYCZNE NA ŚWIECIE

5 września 1972 r., Monachium – porwanie przez terrorystów z palestyńskiego Czarnego Września 11 sportowców izraelskich z wioski olimpijskiej w Monachium; wszyscy zakładnicy zostali zabici.

2 sierpnia 1980 r., Bolonia – wybuch bomby na dworcu kolejowym zorganizowany przez członków faszystowskiego ugrupowania Nuclei Armati Rivoluzionari; 85 osób zginęło, a ponad 200 zostało rannych.

1983 r., Bejrut – zamachy bombowe na ambasadę USA (18 kwietnia) oraz na amerykańskie koszary (23 października).

26 lutego 1993 r., Nowy Jork – wysadzenie ciężarówki wypełnionej materiałami wybuchowymi w północnej wieży World Trade Center przez grupę islamskich ekstremistów; zginęło sześć osób, ok. 500 zostało rannych.

14–19 czerwca 1995 r., Budionnowsk w Rosji – grupa Czeczenów pod dowództwem Szamila Basajewa przedstawiła się do Budionnowska; pojmano i uwięziono w szpitalu 1200 zakładników, w tym 450 pracowników szpitala i 500 pacjentów. Akcja zakończyła się śmiercią 147 osób cywilnych a 411 zostało rannych; Czeczeni opuścili Budionnowsk w wyniku negocjacji z władzami rosyjskimi.

21 grudnia 1988, Wielka Brytania – wybuch bomby na pokładzie Boeinga 747, samolot rozbił się w Lockerbie; zginęło 259 osób na pokładzie samolotu i 11 mieszkańców Lockerbie; zamach zorganizowali libijscy agenci wywiadu na zlecenie przywódcy Libii Muammara Kadafiego.

9 i 13 września 1999 r., Moskwa – dwa wybuchy bomb w blokach; w pierwszym z nich zginęły 94 osoby, a w drugim – 118 osób.

11 września 2001 r., Nowy Jork i Arlington w stanie Wirginia – ataki samolotów pasażerskich uprowadzonych przez terrorystów Al-Kaidy na World Trade Center i Pentagon, w zamachach zginęły 2752 osoby.

23–26 października 2002 r., Moskwa – atak czeczeńskich terrorystów na Centrum Teatralne na Dubrowce i kontrakcja rosyjskich oddziałów specjalnych. Ocalono ok. 700 zakładników. Zginęło 170 osób, w tym wszystkich 41 terrorystów; osoby cywilne prawdopodobnie zginęły na skutek zatrucia gazem użytym przez Rosjan.

12 października 2002 r., wyspa Bali w Indonezji – zamach bombowy przeprowadzony przez islamskich terrorystów, zginęły 202 osoby (przede wszystkim turyści), a 200 zostało rannych.

11 marca 2004 r., Madryt – wysadzenie w powietrze pociągów podmiejskich w Madrycie przez terrorystów islamskich, zginęły 192 osoby, a ponad 1800 zostało rannych.

1–3 września 2004 r., Biesłan w Północnej Osetii w Rosji – terroryści opanowali szkołę podstawową. Na skutek tej akcji terrorystycznej zginęło 339 osób, w tym 156 dzieci, a około 700 zostało rannych. Okoliczności akcji nie są do końca wyjaśnione. Według oficjalnej wersji władz rosyjskich napastnikami byli czeczeńscy terroryści.

23 lipca 2005 r., Szarm el-Szejk w Egipcie – seria ataków bombowych w egipskim kurorcie; 70 osób zostało zabitych, a ponad 150 rannych.

7 lipca 2005 r., Londyn – trzy eksplozje w metrze i jedna w miejskim autobusie; zginęło 56 osób, a ponad 700 zostało rannych. 21 lipca doszło w Londynie do kolejnych czterech eksplozji, w tym trzech na stacji metra. Nie spowodowały one ofiar w ludziach.